

XO`R IJROCHILIGI VA ULARNI O`ZIGA XOS XUSUSIYATLARI

*Andijon viloyati Andijon tumani
7-musiqaga ixtisoslashtirilgan maktab
internati xo`r sinfi o`qituvchisi
Kulsaatova Umida Anvarjonovna*

ANNOTATSIYA: Men ko`p yillik o`z tajribamdan kelib chiqqan holda hozirgi yosh ijrochilarga shuni ma`lum qilaman. O`zbek musiqa san`ati turlaridan biri bo`lgan xo`r ijrochilik yo`nalishi boshqa san`at turlar singari o`zining boy tarixiy va o`ziga xos ijro uslubiga egadir. Mazkur maqolada xo`r ijrochiligi san`atining tarixiy, o`ziga xos xususiyatlari ijro yo`nalishlari va turlari haqida ma`lumotlar berilgan.

**Kalit so`zi:** oktava, san`at, professional , ijrochilik ,Qadim, cherkov, organum, diskant, ijtimoiy- madaniy, a`kapella, soprano, diskan , alt xo`r, saprana ,alt ovozlari , tenir, bariton va bas.

Хоровое выступление и их отличительные черты

*Андижан регион Район Андижан
Специализированная школа музыки
No 7 Учитель школы-интерната класс
Хор Кулсаатова Статья, написана Умидой
Анваржоновной.*

АННОТАЦИЯ: Опираясь на свой многолетний опыт, я хотел бы сообщить об этом молодым исполнителям сегодняшнего дня. Одна из узбекских музыкальных форм, хоровое руководство, как и все другие виды искусства, обладает богатой историей и уникальным стилем исполнения. В этой статье представлена информация об исторических, конкретных особенностях, направлениях исполнения и видах хорового исполнительского искусства.

Ключевые слова: октава, искусство, профессиональный, исполнительский, древний, церковь, органум, дискант, социокультурный, акапелла, сопрано, дискан, аль-хор, сапрана, альт-голоса, тенор, баритон и бас.

Chorus performance and their distinctive features Andijan district,

Andijan region

Specialized school of music No. 7

Teacher of the boarding school Khor

class Kulsaatova Article written by Umida

Anvarjonovna.

ANNOTATION: *Drawing from my many years of experience, I would like to inform this to the young performers of today. One of the Uzbek musical art forms, the choral performance direction is like all other art forms, it has a rich history and a distinctive performance style. This article provides information about the historical, specific features, performance directions and types of choral performing art.*

Keywords: *octave, art, professional, performing, ancient, church, organum, discant, socio-cultural, a'capella, soprano, discan, al-choir, saprana, alt voices, tenor, baritone, and bass.*

Musiqqa ovozi bilan paydo bo'lgan, asrlar davomida hali chog'u asboblari shakllanmagan ya'ni yaratilmagan davrlarda kuylash san'ati mavjud bo'lgan. Kuylash san'ati diniy marosimlargagina daxildor bo'lib cherkovlarda asosiy professional xos san'ati o'z tuzilishiga ega bo'lgan. G'arb davlatlar diniy qo'shiqchiligi, qadim Yunonchaga o'xshash dastlab bir ovozlik (yoki oktava) bo'lgan. Xo'r san'ati o'zining qadimiy musiqqa madaniyatini ifodalashda uzoq tarixga borib taqaladi. Xo'r san'ati dastlab qadimgi g'arb mamlakatlarida paydo bo'lgan asrlar davomida cherkov kuylari professional xo'r san'atid asosiy ijrochilik

hisoblangan. Qadimiy cherkov kuylari, xuddi qadimiy grek kuylariga o`xshab paydo bo`lishiga qadar ovozlari (organum, diskant) rivojlana bordi.

Xo`r kuylash san`ati vakal musiqali asarini jamoa bo`lib ijro etishdir. Xo`r san`ati insonlarda chuqur estetik zavq uyg`otadi, ularni birlashtiradi, hamda ma`naviy saviyasida, badiiy didini oshirishda yordam beradi. Xo`r- bu qo`shiqni musiqani cholg`u jo`rligida yoki jo`rsiz, ya`ni a`kapella ijro etuvchi jamoa.

Markaziy Osiyo xalqlarida madaniyatlar yaqinlashuvi tufayli xo`r ijrochilik san`atidan xabardor bo`lganlar. Ular tarixan shakllangan o`z professional xo`r madaniyatiga ega bo`lsada, jamoa bo`lib kuylash xalqning turmush tarzi, hayoti, mehnat faoliyati bilan chambarchas bog`liq bo`lgan azaliy qo`shiqlariga, musiqiy merosiga ega bo`lgan. O`zbek xalqining ko`p asrlik ijtimoiy- madaniy hayoti rivoji davomida turli ko`rinishdagi aniq janrlar paydo bo`la boshladi, ularning ichida jamoa bo`lib kuylash ham ommaviy ravishda rivojlandi.

O`zbekistonda professional xo`r san`ati eng yangi san`at turlaridan hisoblanadi. "Dastlab havaskorlik darajasida madaniyatimizga kirib kelgan bo`lsada davr talabi bilan ushbu ijrochilik yo`nalishiga ham e`tibor kuchaydi. Professional xo`r jamoalari tuzish davlat tomonidan amalga oshirila boshladi.

Xo`rlar turlari va tuzilishi bo`yicha ko`rinishlarda bo`ladi. Ular- bolalar, ayollar, erkaklar va aralash xo`rlar ko`rinishida bo`lib, jamoalar ikki, uch va undan ko`p ovozlardan iborat bo`ladi. Xo`r turi xo`rning tuzilishi va sifatiga qarab aniqlanadi. Xo`r tuzilishiga qarab ikki turga bo`linadi: yaxlit xo`rlar- bularga bolalar xo`ri- soprano, diskan va alt ovozlari; ayollar xo`ri- soprano va alt ovozlari; erkaklar xo`ri; - tenir, bariton va bas ovozlari kiradi.

Xo`r jamoasi bilan ishlash jarayonimdan shuni ma`lum qilamanki xo`r jamoasida dastlab ovoz mashiqalari juda ham muhim ro`l o`ynaydi. Ovozni qanchalik pishirib yani qizdirib kuylasa shunchalik chiroyli va sifatli notalar, aniqlikka erishiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. G. Mansurova Xo`rshunoslik va xo`r jamoalari bilan ishlash uslubiyoti. Yangi nashr.2008.
2. D Malikova. Xo`r sinfi 2019
3. N. Sharafiyeva. Xo`rshunoslik 2020